

CO₂-Managementplan

Opdrachtgever: VOS Roden Beheer B.V.
Naam: Ronnie van der Vinne

Adviseur: Demi van der Wagen
De Duurzame Adviseurs

Datum: 24 juni 2020

**de duurzame
adviseurs**

Inhoudsopgave

1 INLEIDING EN VERANTWOORDING	4
1.1 LEESWIJZER	5
2 BESCHRIJVING VAN DE ORGANISATIE.....	6
2.1 STATEMENT BEDRIJFSGROOTTE.....	6
2.2 PROJECT MET GUNNINGVOORDEEL.....	7
3 EMISSIE-INVENTARIS RAPPORT	8
3.1 VERANTWOORDELIJKE.....	8
3.2 BASISJAAR EN RAPPORTAGE	8
3.3 AFBAKENING	8
3.4 DIRECTE- EN INDIRECTE GHG-EMISSIES	8
3.4.1 Berekende GHG-emissies.....	8
3.4.2 Verbranding biomassa.....	8
3.4.3 GHG-verwijderingen	8
3.4.4 Uitzonderingen	8
3.4.5 Invloedrijke personen	8
3.4.6 Toekomst	9
3.4.7 Significante veranderingen.....	9
3.5 KWANTIFICERINGSMETHODEN.....	9
3.6 EMISSIEFACTOREN	9
3.7 ONZEKERHEDEN.....	9
3.8 UITSLUITINGEN.....	10
3.9 VERIFICATIE.....	10
3.10 RAPPORTAGE VOLGENS ISO 14064-1	10
4 ENERGIEMANAGEMENT ACTIEPROGRAMMA.....	11
4.1 KWALITEITSMANAGEMENTPLAN.....	11
4.2 ENERGIEMANAGEMENTPLAN.....	11
4.3 ENERGIEBELEID	11
4.4 DOELSTELLINGEN	11
4.5 UITVOERING.....	12
4.5.1 Energieaspecten	12
4.5.2 Referentiejaar	12
4.5.3 Reductiedoelstellingen	12
4.5.4 Organisatie van de CO2-footprint.....	12
4.5.5 Energieverbruik VOS Roden Beheer	13
4.5.6 Energie reductiekansen	13
4.5.7 Monitoren en beoordelen	13
4.6 TVB MATRIX.....	14
4.7 BORGING VAN HET KWALITEITS- EN ENERGIEMANAGEMENT ACTIEPLAN	15
4.7.1 Interne audits.....	15
4.7.2 Externe audits	15
4.7.3 Directiebeoordeling.....	15
4.7.4 Feedback.....	15
5 STUURCYCLUS.....	16
6 COMMUNICATIEPLAN.....	17
6.1 EXTERNE BELANGHEBBENDEN	17

6.2	INTERNE BELANGHEBBENDEN	17
6.3	PROJECTEN MET GUNNINGVOORDEEL	17
6.4	COMMUNICATIEPLAN	18
6.5	WEBSITE	19
6.5.1	Tekstuele informatie	19
6.5.2	Gedeelde documenten	19
6.5.3	Website SKAO	19

1 | Inleiding en verantwoording

VOS Roden Beheer levert (direct en indirect) producten en diensten aan opdrachtgevers die bij aanbestedingen gunningvoordeel hanteren aan de hand van de CO₂-Prestatieladder. Voor VOS Roden Beheer zijn deze opdrachtgevers voornamelijk gemeenten en lokale bedrijven. Met deze CO₂-Prestatieladder worden leveranciers uitgedaagd en gestimuleerd om de eigen CO₂-uitstoot te kennen en te verminderen. Hoe meer een bedrijf zich inspant om CO₂ te reduceren, hoe meer kans op gunning bij een opdracht.

De CO₂-Prestatieladder kent vier invalshoeken:

A. Inzicht

Het opstellen van een onomstreden CO₂-footprint conform de ISO 14064-1 norm en daarmee inzicht krijgen in de CO₂-uitstoot van het bedrijf.

B. CO₂-reductie

De ambitie van het bedrijf om de CO₂-uitstoot te verminderen.

C. Transparantie

De wijze waarop een bedrijf in- en extern communiceert over haar CO₂-footprint en reductiedoelstellingen.

D. Deelname aan initiatieven

(in sector of keten) om CO₂ te reduceren.

Elke invalshoek is onderverdeeld in vijf niveaus. Hoe hoger het niveau per invalshoek, hoe meer punten het bedrijf vergaart en des te meer gunningvoordeel het bedrijf ontvangt. Een erkende certificerende instantie beoordeelt de activiteiten en bepaalt het niveau van de CO₂-Prestatieladder. Hiervoor moeten stappen zijn gezet op alle invalshoeken van de ladder.

In dit rapport wordt de emissie-inventaris van VOS Roden Beheer besproken. Dit rapport richt zich op invalshoek A (inzicht) en invalshoek B (CO₂-reductie) van de CO₂-Prestatieladder. De CO₂-footprint geeft een inventarisatie van de totale hoeveelheid uitgestoten broeikasgassen: de GHG-emissies. Daarnaast geeft het inzicht in de herkomst van deze emissies met een verdeling naar directe en indirecte GHG-emissies (respectievelijk scope 1 en scope 2).

De inventarisatie is een verantwoording van eis 3.A.1 van de CO₂-Prestatieladder en is uitgevoerd conform de ISO 14064-1: 2006 (E) "*Quantification and reporting of greenhouse gas emissions and removals.*" In dit rapport wordt de CO₂-footprint gerapporteerd volgens § 7.3.1 van deze norm. In het laatste hoofdstuk is hiertoe een kruistabel opgenomen.

In de rapportage voor de CO₂-Prestatieladder wordt er onderscheid gemaakt tussen de scope 1, 2 en 3. Deze indeling is oorspronkelijk afkomstig uit het GHG-protocol. De SKAO plaatst '*business travel*' en '*personal cars for business travel*' in scope 2 in plaats van de scope 3. Omdat deze rapportage voor de CO₂-prestatieladder van de SKAO is, worden de scope 1 en scope 2 categorieën van de SKAO aangehouden.

1.1 Leeswijzer

Dit document is ter bewijsvoering van de eisen van de CO₂-Prestatieladder. Per hoofdstuk wordt een eis behandeld. Hieronder een leeswijzer.

Hoofdstuk in dit document	Eis in de CO ₂ -Prestatieladder
Hoofdstuk 2: Beschrijving van de organisatie	3.A.1
Hoofdstuk 3: Emissie-inventaris rapport	3.A.1
Hoofdstuk 4: Energiemanagement actieprogramma	2.C.2, 3.B.2
Hoofdstuk 5: Stuurcyclus	2.C.2
Hoofdstuk 6: Communicatieplan	2.C.3

2 | Beschrijving van de organisatie

Hieronder volgt een korte beschrijving van de organisatie. Verdere informatie is te vinden op de website: <https://vos-roden.nl>.

Het bedrijf is opgericht door Gerard Vos. Gerard zijn passie voor de omgeving om ons heen en het feit dat hij uit een ondernemersgezin kwam leidde tot het begin van Vos Groenverzorging. Gerard heeft het bedrijf ongeveer twintig jaar geleid volgens duidelijke principes. Hij was zuinig en trots op zijn mensen, het bedrijf, het materiaal en vooral de klanten. Na het overlijden van Gerard heeft zijn vrouw Hillie Vos het bedrijf overgenomen. Zij leidt het bedrijf nog steeds volgens de principes waar Gerard ooit mee begonnen is.

In ons werk staan wij middenin de natuur, dit is het mooie van ons vak, maar maakt ons ook dagelijks bewust van het belang van zorgvuldig omgaan met onze omgeving. Wij zijn een schakel in de natuur waarvoor wij dus groot respect hebben. Werk netjes, maak geen troep, zorg van een lange levensduur van machines en materiaal door er zorgvuldig mee om te gaan, zorg voor zo min mogelijk uitstoot. Zo een greep van principes die wij bij Vos Groenverzorging vanuit ons hart onderschrijven.

Onze werknemers gebruiken ergonomisch en Arbo- technisch verantwoord materieel. We werken alleen met gecertificeerd(e) materieel, medewerkers en leveranciers. Certificering: VCA, Arbo, Controleur Boomveiligheid, European Tree Workers en European Tree Technicians.

Wij maken gebruik van accukettingzagen deze verzorgen minder geluidsoverlast en veroorzaken minder luchtverontreiniging. Alle machines selecteren wij onder andere op lage CO₂-uitstoot en brandstofverbruik. Houtsnippers die vrijkomen bij werkzaamheden worden gerecycled als biomassa. Vos Roden Beheer heeft de CO₂-Prestatieladder nodig voor een aanbesteding bij Gemeente Groningen. Ook staat er nog een mogelijk snoeiproject met gunningsvoordeel op de planning.

2.1 Statement bedrijfsgrootte

De totale CO₂-uitstoot van VOS Roden Beheer bedraagt 185,1 ton CO₂. Hiervan komt 174,1 ton voor rekening van projecten en 11 ton door gebruik van kantoren en bedrijfsruimten. VOS Roden Beheer valt daarmee qua CO₂-uitstoot in de categorie klein bedrijf.

	Diensten ¹²	Werken/ leveringen
Klein bedrijf	Totale CO ₂ -uitstoot bedraagt maximaal ($\leq$) 500 ton per jaar.	Totale CO ₂ -uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal ($\leq$) 500 ton per jaar, en de totale CO ₂ -uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal ($\leq$) 2.000 ton per jaar.
Middelgroot bedrijf	Totale CO ₂ -uitstoot bedraagt maximaal ($\leq$) 2.500 ton per jaar.	Totale CO ₂ -uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal ($\leq$) 2.500 ton per jaar, en de totale CO ₂ -uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal ($\leq$) 10.000 ton per jaar.
Groot bedrijf	Totale CO ₂ -uitstoot bedraagt meer dan ($>$) 2.500 ton per jaar.	Totale CO ₂ -uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt meer dan ($>$) 2.500 ton per jaar, en de totale CO ₂ -uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt meer dan ($>$) 10.000 ton per jaar.

Tabel 1 | Indeling in klein, middelgroot of groot bedrijf volgens Handboek CO₂-Prestatieladder 3.0.

2.2 Project met gunningvoordeel

Vos Roden Beheer heeft de CO₂-Prestatieladder nodig voor een aanbesteding bij de Gemeente Groningen. We hebben voor dit project een CO₂-footprint opgesteld aan de hand van de gewerkte uren op dit project.

3 | Emissie-inventaris rapport

3.1 Verantwoordelijke

De verantwoordelijke voor de stuurcyclus CO₂-reductie alsmede alle activiteiten die hieraan gekoppeld zijn, zoals het behalen van de doelstellingen, is Ronnie van der Vinne. Hij rapporteert direct aan de directie.

3.2 Basisjaar en rapportage

Dit rapport betreft het jaar 2019; het jaar 2018 dient daarbij als referentiejaar voor de CO₂-reductiedoelstellingen.

3.3 Afbakening

Voor de bepaling van de Organizational Boundary wordt de GHG-Protocol methode gebruikt zoals beschreven in hoofdstuk 4 van Handboek 3.0 CO₂-Prestatieladder. Het startpunt van de Organizational Boundary is de juridische entiteit VOS Roden Beheer. In de Organizational Boundary wordt ook VOS Groenverzorging meegenomen.

3.4 Directe- en indirecte GHG-emissies

In dit hoofdstuk worden de berekende GHG-emissies toegelicht.

3.4.1 Berekende GHG-emissies

De directe- en indirecte GHG-emissies van VOS Roden Beheer bedroeg in 2019 185,1 ton CO₂. Hiervan werd 183,2 ton CO₂ veroorzaakt door directe GHG-emissies (scope 1) en 1,9 ton CO₂ door indirecte GHG-emissies (scope 2).

Scope 1	omvang	eenheid	emissiefactor	ton CO ₂
Gasverbruik	4.310,54	m ³	1884	8,1
Brandstofverbruik (diesel)	51.344,00	liters	3230	165,8
Brandstofverbruik bedrijfsmiddelen (benzine)	83,12	liters	2740	0,2
Aspen	840,00	liters	2740	2,3
CNG	2.396,89	liters	2728	6,5
AdBlue	500,00	liters	260	0,1
Totaal scope 1				183,2
Scope 2	omvang	eenheid	emissiefactor	ton CO ₂
Elektraverbruik - grijze stroom	3.456,80	kWh	556	1,9
Vlieguren 700-2500 km	4.988,04	km's	200	1,0
Elektraverbruik - wagenpark elektrische auto	1.574,68	kWh	556	0,9
Totaal scope 2				1,9
Totaal scope 1 en 2				185,1

3.4.2 Verbranding biomassa

In het jaar van deze rapportage vond geen verbranding van biomassa plaats bij VOS Roden Beheer.

3.4.3 GHG-verwijderingen

Er heeft in het jaar van deze rapportage geen broeikasgasverwijdering of compensatie plaatsgevonden bij VOS Roden Beheer.

3.4.4 Uitzonderingen

Er zijn geen noemenswaardige uitzonderingen te noemen op het GHG Protocol.

3.4.5 Invloedrijke personen

Binnen VOS Roden Beheer zijn geen individuele personen te benoemen die een dermate invloed op de CO₂ footprint hebben, dat gedragsverandering van deze individuele persoon alleen al zou zorgen voor een significante verandering in de CO₂ footprint.

3.4.6 Toekomst

De emissies in de paragrafen hierboven zijn vastgesteld voor het jaar 2018. De verwachting is dat deze emissies in het komende jaar niet aan grote verandering onderhevig zullen zijn. Wel zal, gezien de doelstellingen van VOS Roden Beheer, de CO₂-uitstoot de komende jaren dalen.

3.4.7 Significante veranderingen

Zoals in paragraaf 3.2 beschreven geldt 2018 als basisjaar. De voortgang van de reductie in CO₂-uitstoot zal beschreven worden in het document CO₂-Reductieplan.

3.5 Kwantificeringsmethoden

Voor het kwantificeren van de CO₂-uitstoot is gebruik gemaakt van een voor VOS Roden Beheer op maat gemaakt model. In het model kunnen alle verbruiken worden ingevuld. Vervolgens wordt de daarbij behorende CO₂-uitstoot automatisch berekend en vergeleken met het basisjaar. Hierbij zijn de emissiefactoren van de website co2emissiefactoren.nl gehanteerd.

In hoofdstuk 4 van het CO₂-managementplan van VOS Roden Beheer wordt beschreven waar de brongegevens per energiestroom vandaan komen.

3.6 Emissiefactoren

Voor de inventarisatie van de CO₂-uitstoot van VOS Roden Beheer over het jaar 2016 zijn de emissiefactoren uit de CO₂-Prestatieladder 3.0 gehanteerd. Omdat het gaat om specifieke emissiefactoren op nationaal niveau, zijn de gehanteerde emissiefactoren zeer geschikt voor het omrekenen van de data van de broeikasgas activiteiten naar de daarmee gepaard gaande CO₂-emissies.

De emissiefactoren van VOS Roden Beheer zullen te allen tijde meegaan met wijzigingen in de emissiefactoren van de CO₂-Prestatieladder 3.0. Voor de berekening van de CO₂-footprint van 2019 zijn emissiefactoren gebruikt volgens 01-01-2020.

Er zijn geen "Removal factors" van toepassing.

3.7 Onzekerheden

De gepresenteerde resultaten moeten worden gezien als de beste inschatting van de werkelijke waarden. Bijna alle gebruikte gegevens voor de berekening van de CO₂ footprint zijn gebaseerd op facturen en/of werkelijk gemeten aantallen. Hierdoor is de onzekerheidsmarge zeer gering. Er zijn nog wel enkele onzekerheden. Deze worden onderstaand omschreven:

1. We hebben een overzicht van het totaal diesilverbruik verzameld. Hierin is geen splitsing aanwezig in wat er door welk materieel of welke wagen is getankt. Dit houdt in dat het totaal van het diesilverbruik correct is, maar dat de splitsing tussen materieel en wagenpark op schatting is gemaakt. De schatting is gemaakt middels het normverbruik van het wagenpark.
2. De uitstoot van het gas en elektraverbruik is berekend op het aangeleverde jaaroverzicht, lopend van augustus 2018 tot augustus 2019.
3. Er is een verdeling gemaakt tussen het woonhuis en het bedrijf. Dit is gedaan door de accountant en is goedgekeurd door de belastingdienst. Dit is o.a. gedaan op vierkante meters en verbruik.

3.8 Uitsluitingen

In Handboek 3.0 is de rapportage van de CO₂-emissie-inventaris over alle broeikasgassen, uitgedrukt in CO₂-equivalenten nog niet verplicht. Het is dus niet vereist overige gassen, niet zijnde CO₂ (CH₄, N₂O, HFC's, PFC's en SF₆) die vrijkomen bij operaties van het bedrijf, mee te nemen in de emissie-inventaris. Dit geldt ook voor koudemiddelen (refrigerants). De volgende stromen zijn uitgesloten:

- Lasgas (10 liter) (voor onderhoud aan materieel)
- Smeermiddelen (voor de kettingzagen) (minimaal)

3.9 Verificatie

De emissie-inventaris van VOS Roden Beheer is niet geverifieerd.

3.10 Rapportage volgens ISO 14064-1

Dit rapport is opgesteld volgens de eisen uit ISO 14064-1, paragraaf 7. In Tabel 2 is een kruistabel gemaakt van de onderdelen uit ISO 14064-1 en de hoofdstukken in het rapport.

ISO 14064-1	§ 7.3 GHG-report content	Beschrijving	Hoofdstuk rapport
	A	Reporting organization	2
	B	Person responsible	3.1
	C	Reporting period	3.2
4.1	D	Organizational boundaries	3.3
4.2.2	E	Direct GHG emissions	3.4
4.2.2	F	Combustion of biomass	3.4
4.2.2	G	GHG removals	3.4
4.3.1	H	Exclusion of sources or sinks	3.4
4.2.3	I	Indirect GHG emissions	3.4
5.3.1	J	Base year	3.2
5.3.2	K	Changes or recalculatons	3.4
4.3.3	L	Methodologies	3.5
4.3.3	M	Changes to methodologies	3.6
4.3.5	N	Emission or removal factors used	3.6
5.4	O	Uncertainties	3.7
	P	Statement in accordance with ISO 14064-1	3.10
	Q	Verification	3.8

Tabel 3 | Kruistabel ISO 14064-1

4 | Energiemanagement actieprogramma

In dit hoofdstuk wordt aan het kwaliteitsmanagementplan (eis 4.A.2) en het energiemanagement actieplan (eis 3.B.2) van VOS Roden Beheer vormgegeven.

4.1 Kwaliteitsmanagementplan

Het kwaliteitsmanagementplan gaat in op het borgen en verbeteren van de kwaliteit van de CO₂-footprint. De algemene doelstelling van het kwaliteitsmanagementplan is om continue verbetering van efficiënte en effectieve omgang met energie en een vermindering van de CO₂-uitstoot van de bedrijfsactiviteiten te waarborgen.

Daarnaast geeft het kwaliteitsmanagementplan inzicht in de procedures, het meten en rapporteren van de CO₂-footprint. Met het kwaliteitsplan wordt er geborgd dat een volledige, betrouwbare en actuele consolidatie van de energieprestaties van VOS Roden Beheer kan plaatsvinden. Er wordt inzicht verschaft in de energieprestaties van de totale bedrijfsvoering en de totale CO₂-emissies als gevolg ervan. Met het kwaliteitsmanagementplan als middel beoogt VOS Roden Beheer de kwaliteit van de data te borgen en te verbeteren in de organisatie en de prestaties te verbeteren.

4.2 Energiemanagementplan

De NEN-EN-ISO 50001 dient als richtlijn voor het opzetten van het Energiemanagement actieplan. Met de introductie van een energiemanagementsysteem wordt geborgd dat een volledige, betrouwbare en actuele consolidatie van de energieprestaties van VOS Roden Beheer kan plaatsvinden. Kern van het energie- en kwaliteitsmanagementplan is continue evaluatie van de activiteiten en geconstateerde afwijkingen om verbeteringen te realiseren en zijn dan ook opgesteld volgens de Plan-Do-Check-Act cyclus zoals deze is opgenomen in de NEN-EN-ISO 50001.

4.3 Energiebeleid

Naast omzet- en winstgroei zijn voor VOS Roden Beheer evenzeer personeelsbeleid, veiligheid, welzijn en milieu van essentieel belang.

De verantwoordelijkheden op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu vormen dan ook een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering van VOS Roden Beheer.

Het belang van duurzaamheid is tegenwoordig een belangrijk gegeven. Om hier bewust mee om te gaan streven wij naar een CO₂-bewuste bedrijfsvoering, om van daaruit een voortdurende verbetering van ons emissiereductiebeleid en een groeiende bewustwording van de medewerkers op de te reduceren emissies van onze activiteiten te realiseren.

Ons energiebeleid is gericht op het zo optimaal inzetten van onze machines en andere bedrijfsmiddelen zodat we ons werk kunnen doen met een zo laag mogelijk energieverbruik. Met een lager energieverbruik snijdt het mes aan 2 kanten: een lager energieverbruik is goed voor het milieu vanwege de lagere CO₂-uitstoot. Daarbij zijn er door het optimaal inzetten van de bedrijfsmiddelen lagere operationele kosten.

Naast dit energiebeleid is er ook een doelstelling om het energieverbruik van de processen en werkzaamheden te verlagen doormiddel van het nemen van reductiemaatregelen om deze te verlagen.

4.4 Doelstellingen

De algemene doelstelling van het energiemanagementsysteem is om te komen tot een continue verbetering van de energie-efficiëntie en vermindering van de CO₂-uitstoot van de bedrijfsactiviteiten.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat door fluctuerende hoeveelheid werk en de samenstelling van de werkzaamheden (inzet materieel) het absolute energieverbruik hoger kan zijn, terwijl het relatieve verbruik wel degelijk lager is.

De specifieke doelstelling is om het energieverbruik in 2021 met 10% te verlagen ten opzichte van 2018. Hierbij wordt uitgegaan van dezelfde hoeveelheid werk per jaar (omzet, draaiuren, kilometers en activiteitensoort) is uitgevoerd als in 2018. Hierdoor wordt de reductiedoelstelling gerelateerd aan het aantal gewerkte uren.

4.5 Uitvoering

4.5.1 Energieaspecten

De eerste stap is het inzichtelijk maken van de energieverbruikers van de organisatie en de keten waarin de onderneming actief is. Op basis van dit inzicht kan er worden gekeken op welke aspecten er resultaat valt te behalen in de reductie van CO₂-uitstoot. Dit inzicht is verwerkt in de verschillende rapportages. Periodiek (één keer in de 6 maanden) wordt deze lijst beoordeeld en getoetst op actualiteit van de werkelijke energiestromen.

4.5.2 Referentiejaar

Er is gekozen om de CO₂-footprint van 2018 te gebruiken als referentiejaar. De CO₂-emissie is uitgevoerd conform het gestelde in dit document. De betrouwbaarheid wordt gecontroleerd door een interne audit. Vanuit de geconstateerde kansen wordt gekeken welke onderdelen in aanmerking komen voor het formuleren van doelstellingen. De directie stelt uiteindelijk de doelstelling vast.

4.5.3 Reductiedoelstellingen

De algehele reductiedoelstelling wordt geformuleerd tot 2021. Vanuit deze vastgestelde algehele reductiedoelstelling worden jaarlijkse maatregelen geformuleerd. Beide worden vastgelegd in het jaarlijkse reductieplan. In dit plan worden de maatregelen benoemd die worden genomen om de doelstelling te halen en welke afdelingen verantwoordelijk zijn voor de realisatie van de maatregelen. Dit overzicht van te nemen maatregelen en verantwoordelijke afdelingen staan vermeldt in het jaarlijkse reductieplan.

4.5.4 Organisatie van de CO₂-footprint

In 2019 is VOS Roden Beheer begonnen om de CO₂-emissies structureel in kaart te brengen. Dit heeft geleid tot het invoeren van een CO₂-reductiesysteem in het kader van de CO₂-prestatieladder. Hiervoor zijn verantwoordelijkheden benoemd binnen VOS Roden Beheer onder eindverantwoordelijkheid van de directie. De bedrijfsleider is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van de jaar rapportages, de monitoring van de emissiegegevens en de rapportage hierover aan de directie. Daarnaast is hij verantwoordelijk voor de communicatie over het CO₂-reductiesysteem, de doelstellingen en de voortgang die wordt gerealiseerd.

De bedrijfsleider is verantwoordelijk voor de mogelijkheden van CO₂-reductie met betrekking tot efficiënter en effectievere logistieke bewegingen op de werken en andere manieren van werken.

De bedrijfsleider is onder andere verantwoordelijk voor de inkoop van energie, afvalverwerking en dergelijke. Ook is hij verantwoordelijk voor de monitoring en communicatie over het CO₂-reductiesysteem, de doelstellingen en de voortgang die wordt gerealiseerd.

De bedrijfsleider is ook verantwoordelijk voor de optimale inzet van machines en personeel op de werken. Verder zijn zij verantwoordelijk voor het toezicht op de projectlocatie voor wat betreft het in de praktijk brengen van de maatregelen door de medewerkers.

4.5.5 Energieverbruik VOS Roden Beheer

Twee keer per jaar (elke 6 maanden) brengt VOS Roden Beheer haar energieverbruik in beeld. De uitvoering van deze inventarisatie vindt plaats conform ISO 14064-1, het GHG-protocol voor scope 1 en 2 en de eventuele vereisten vanuit de CO₂-Prestatieladder. Tevens wordt er beoordeeld of de organisatorische grens nog actueel is.

De bedrijfsleider is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de inventarisatie, geassisteerd door de administratie. Voor de inventarisatie wordt er gebruik gemaakt van een datasheet, waarin de conversiefactoren zijn opgenomen. De onderbouwing van de gegevens in het datasheet wordt verzameld in de CO₂-map op het netwerk. Nadat de inventarisatie voor de betreffende periode heeft plaatsgevonden, voert de bedrijfsleider samen met de adviseur een kwaliteitscontrole uit op de data. Zij beoordelen of de organisatiegrenzen juist zijn, de gegevens onder de juiste scope zijn verwerkt en of de juiste conversiefactoren zijn gehanteerd.

4.5.6 Energie reductiekansen

Iedereen binnen VOS Roden Beheer kan ideeën voor energie/CO₂-reductie aandragen via de e-mail en/of informeel overleg. Daarnaast worden er periodiek tool-box meetings gehouden met CO₂ en de reductie van de uitstoot als onderwerp. Deze energie/CO₂-reductie kansen worden besproken in het CO₂-overleg en daar gewogen op effectiviteit. Indien blijkt dat zij mogelijk effectief zijn, worden zij toegevoegd aan het energie audit verslag.

4.5.7 Monitoren en beoordelen

Twee keer per jaar wordt de voortgang van de reductiedoelstelling en de afgeleide maatregelen en het jaarplan bepaald. De bedrijfsleider rapporteert de resultaten aan de deelnemers van het CO₂-overleg. Deze rapportage omvat minimaal:

- ✓ Een overzicht van het energieverbruik en de CO₂-emissies per scope;
- ✓ Een vergelijking van het energieverbruik ten opzichte van het referentiejaar;
- ✓ Een analyse van opvallende toe- en afnames van het verbruik en/of CO₂-emissie;
- ✓ De voortgang van en de prognose voor het behalen van de reductiedoelstelling en eventuele aanbevelingen voor preventieve of corrigerende maatregelen;
- ✓ De status van eerdere preventieve of corrigerende maatregelen;
- ✓ Algemene ontwikkelingen.

Op basis van deze rapportage beslist de directie of bijsturing van de doelstellingen en/of aanpassing van het jaarplan noodzakelijk is.

4.6 TVB Matrix

	Taak-verantwoordelijkheid- bevoegdheid	Frequentie	Directeur Bedrijfsleider / Projectleider Webbeheerder Externe adviseur
Inzicht			
Verzamelen gegevens emissie inventaris	t	halfjaarlijks	x
Collegiale toets op emissie inventaris	t	halfjaarlijks	x
Accorderen van emissie inventaris	b	jaarlijks	x
Opstellen emissie inventaris rapport	t	jaarlijks	x x
Evaluatie op inzicht: energie-beoordeling	t+v	jaarlijks	x x
Reductie			
Uitvoeren onderzoek naar energiereductie	t+v	halfjaarlijks	x x
Bepalen CO ₂ -reductiemaatregelen	t	halfjaarlijks	x x
Bepalen CO ₂ -reductiedoelstellingen	t	jaarlijks	x x
Accorderen van doelstellingen	b	jaarlijks	x x
Realiseren CO ₂ -reductie doelstellingen	v	continu	x x
Monitoring & evaluatie voortgang CO ₂ -reductie	t+v	halfjaarlijks	x x
Communicatie			
Aanleveren informatie nieuwsberichten	t	halfjaarlijks	x
Actualiseren website	t+b	halfjaarlijks	x
Actualiseren pagina SKAO-website	t+b	jaarlijks	x
Bijhouden interne communicatie	t+b	halfjaarlijks	x
Goedkeuren van interne communicatie	b	halfjaarlijks	x
Goedkeuren van externe communicatie	b	halfjaarlijks	x
Participatie			
Inventarisatie mogelijk relevante initiatieven	t	halfjaarlijks	x
Besluit deelname initiatieven	b	jaarlijks	x
Deelname aan sectorinitiatieven	v	continu	x
Overig			
Eindredactie CO ₂ -dossier	v	continu	x
Voldoen aan eisen CO ₂ -Prestatieladder	v	continu	x
Uitvoeren Interne Audit CO ₂ -reductiesysteem	t	halfjaarlijks	x
Rapporteren aan management	b	halfjaarlijks	x
Besluitvorming over CO ₂ -reductiebeleid	v	halfjaarlijks	x

4.7 Borging van het kwaliteits- en energiemangement actieplan

VOS Roden Beheer beschikt over een veiligheidsmanagementsysteem op basis van VCA**/ISO. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de KAM-coördinator. Het kwaliteits- en energiemangement actieplan staan naast het veiligheidsmanagementsysteem. Beide onderdelen worden hierdoor meegenomen in het systeem van interne en externe audits en de jaarlijkse directiebeoordeling.

4.7.1 Interne audits

Jaarlijks wordt er een interne audit uitgevoerd. Deze audits zijn gericht op het toetsen van de effectieve en doelmatige implementatie van het energiebeleid. Daarnaast heeft het als doel om de kwaliteit van de CO₂-footprint te verhogen en een betrouwbaar beeld te krijgen van de voortgang van de reductiedoelstellingen van VOS Roden Beheer. De interne audit richt zich op de manier waarop de gegevens zijn verzameld en verwerkt. De interne auditor stelt een audit rapport op met daarin de bevindingen van de interne audit. Er wordt verhoogde aandacht besteed aan de volgende zaken:

- ✓ Kan de CO₂-emissie inventarisatie worden geverifieerd met tenminste een beperkte mate van zekerheid
- ✓ Voldoet de inventarisatie aan de eisen gesteld in ISO14064-1
- ✓ Zijn de juiste gegevens gebruikt bij het opstellen van de CO₂-footprint (steekproefsgewijs facturen en verbruik gegevens met elkaar vergelijken)
- ✓ Aan welk niveau van de CO₂-Prestatieladder wordt er voldaan

Aanbevelingen uit de audits worden meegenomen in het jaarplan ter verbetering van het systeem.

4.7.2 Externe audits

Jaarlijks wordt VOS Roden Beheer door een externe auditor onderzocht of zij voldoet aan de eisen van de CO₂-prestatieladder voor het niveau waarvoor VOS Roden Beheer is gecertificeerd.

4.7.3 Directiebeoordeling

Jaarlijks vindt er een beoordeling plaats door de directie van het kwaliteitsmanagementsysteem op geschiktheid, passendheid en doelmatigheid. Hier wordt een rapportage van gemaakt, dat dienstdoet als kwaliteitsregistratie. De output van de management review is een jaarplan met daarin vermelde doelstellingen en/of verbeteringen voor het nieuwe jaar.

4.7.4 Feedback

Aan de hand van de input uit de vorige fases en het evaluatierapport van de management review kunnen doelstellingen, indien noodzakelijk worden bijgesteld en kunnen er vervolgacties worden uitgezet om de verbeteringen te realiseren. Dit is nodig om continue verbetering van het kwaliteitsmanagementsysteem te bevorderen. De terugkoppeling van de uitkomsten wordt zowel mondeling als schriftelijk naar betrokkenen verzorgd. Zij dragen zorg voor het nemen van corrigerende/preventieve maatregelen binnen hun eigen organisatieonderdeel.

5 | Stuurcyclus

Het CO₂-beleid kent cycli van een half jaar, waarin de volgende zaken geïnventariseerd worden:

- ✓ De gegevens voor de CO₂-footprint verzameld worden;
- ✓ Beoordeeld wordt of de emissiefactoren nog actueel zijn;
- ✓ Er significante veranderingen in het bedrijf zijn welke een impact op de footprint kunnen hebben;
- ✓ Beoordeeld wordt of herberekening van emissies van voorgaande jaren vanwege deze veranderingen nodig is;
- ✓ De voortgang van de CO₂-reductie en behalen van de doelstelling bepaald wordt.

Vervolgens wordt beoordeeld of sturing op de doelstelling en maatregelen nodig is, in de vorm van het aanscherpen van de doelstelling wanneer deze (te) eenvoudig behaald wordt, of in de vorm van het nemen van extra maatregelen wanneer bepaalde maatregelen niet mogelijk bleken te zijn en de doelstelling niet gehaald dreigt te worden. Hierover wordt vervolgens intern en extern gecommuniceerd. Daarnaast wordt de nuttige toepassing van het sector- of keteninitiatief in de afgelopen periode geëvalueerd. Hieronder is een zogenoemde PCDA-cyclus weergegeven, waarin de verschillende fasen van het CO₂-reductiebeleid zijn weergegeven.

6 | Communicatieplan

In dit deel van het document wordt aangegeven op welke momenten er wordt gecommuniceerd over het CO₂-reductiesysteem van VOS Roden Beheer.

6.1 Externe belanghebbenden

Hieronder worden de externe belanghebbenden opgenoemd. Dit zijn partijen die belang hebben bij reductie van energie en van de meest materiële CO₂-emissies. Tevens zijn het potentiële partners om mee samen te werken aan CO₂-reductie. Communicatie aan de externe belanghebbenden vindt plaats via de website van VOS Roden Beheer en via externe mailing.

Externe belanghebbenden	Belang CO ₂ -beleid & kennisniveau
Gemeente Groningen	Hoge kennis van CO ₂ -reductie; voeren zelf ook een CO ₂ -reductiebeleid alleen niet met de CO ₂ -Prestatieladder. Hebben de ambitie om CO ₂ -neutraal te worden en vragen prestatieladder bij aanbestedingen.
Brandweer Groningen	Matige kennis van CO ₂ -reductie; voert zelf geen CO ₂ -reductiebeleid dus vooral de praktische kennis hiervan ontbreekt.
Provincie Groningen	Hoge kennis van CO ₂ -reductie; voeren zelf ook een CO ₂ -reductiebeleid alleen niet met de CO ₂ -Prestatieladder.
Provincie Drenthe	Hoge kennis van CO ₂ -reductie; voeren zelf ook een CO ₂ -reductiebeleid alleen niet met de CO ₂ -Prestatieladder.

6.2 Interne belanghebbenden

Interne belanghebbenden zijn de medewerkers en het management van VOS Roden Beheer. Deze zullen op de hoogte gehouden worden via nieuwsberichten. Het management zal daarnaast betrokken zijn bij de besluitvorming van de te nemen reductiemaatregelen, de voortgang van de CO₂-reductie en overige hoofdzaken van het CO₂-reductiebeleid.

6.3 Projecten met gunningvoordeel

Communicatie over het CO₂-beleid van VOS Roden Beheer betreft niet alleen het beleid van het bedrijf als geheel, maar ook het beleid ten aanzien van projecten die aangenomen zijn met gunningvoordeel. Bij deze projecten zal specifiek gecommuniceerd worden over de CO₂-uitstoot van het project als ook over de doelstelling en de voortgang in CO₂-reductie. Dit zal hoofdzakelijk gebeuren via de algemene communicatieberichten van het bedrijf. Waar nodig wordt dit aangevuld met communicatie via het werkoverleg van het project. De externe belanghebbende van het project in Groningen zijn:

Externe belanghebbenden	Belang CO ₂ -beleid & kennisniveau
Gemeente Groningen	Hoge kennis van CO ₂ -reductie; voeren zelf ook een CO ₂ -reductiebeleid alleen niet met de CO ₂ -Prestatieladder. Hebben de ambitie om CO ₂ -neutraal te worden en vragen prestatieladder bij aanbestedingen.
Omwonende	Matige kennis van CO ₂ -reductie; voert zelf geen CO ₂ -reductiebeleid dus vooral de praktische kennis hiervan ontbreekt. Wel belang bij het gebruik van elektrisch materieel gezien de geluidsoverlast.

6.4 Communicatieplan

WAT (Boodschap)	WIE (uitvoerders)	HOE (Middelen)	DOEL- GROEP	WANNEER (Planning & frequentie)	WAAROM (doelstelling)
CO ₂ -footprint van bedrijf en projecten met gunningvoordeel	Verantwoordelijke CO ₂ -reductie	Intranet, interne mail en toolbox	Intern	Q3 en Q1	Bewustwording van de CO ₂ -footprint intern vergroten
CO ₂ -footprint van bedrijf en projecten met gunningvoordeel	Verantwoordelijke CO ₂ -reductie	Website en externe mailing	Extern	Q3 en Q1	Bewustwording van de footprint onder externe partijen vergroten
CO ₂ -reductiedoelstellingen + voortgang en maatregelen voor bedrijf en projecten met gunningvoordeel	Verantwoordelijke CO ₂ -reductie	Interne nieuwsbrief, en toolbox en gesprekken	Intern	Q3 en Q1	Bewustwording van de doelstelling en maatregelen onder medewerkers vergroten
CO ₂ -reductiedoelstellingen + voortgang en maatregelen voor bedrijf en projecten met gunningvoordeel	Verantwoordelijke CO ₂ -reductie	Website	Extern	Jaarlijks	Bekendheid van de doelstelling en maatregelen onder externe partijen vergroten
Mogelijkheden voor individuele bijdrage, huidig energiegebruik en trends binnen het bedrijf en projecten	Verantwoordelijke CO ₂ -reductie	Interne nieuwsbrief, en toolbox en gesprekken	Intern	Q3 en Q1 (ook afhankelijk van toolbox en gesprek)	Betrokkenheid medewerkers stimuleren en medewerkers aanzetten tot CO ₂ -reductie
Communicatieberichten	Verantwoordelijke CO ₂ -reductie	Website	Extern	Q3 en Q1	Betrokkenheid externe belanghebbenden stimuleren
Website updaten	Verantwoordelijke CO ₂ -reductie	Website	Extern	Q3 en Q1	Documenten updaten
Publicatieplicht SKAO	Verantwoordelijke CO ₂ -reductie	Website SKAO	SKAO	Jaarlijks	Publiceren van documentatie behorende bij eis 3.D.1 en jaarlijks updaten maatregelenlijst

6.5 Website

Op de website van VOS Roden Beheer is een pagina ingericht over het CO₂-reductiebeleid van het bedrijf. Op deze pagina wordt de nodige informatie over het CO₂-beleid weergegeven en zijn de laatste versies van de documenten terug te vinden.

6.5.1 Tekstuele informatie

Op de CO₂-Prestatieladder pagina op de website bevindt zich te allen tijde up-to-date informatie over:

- ✓ Het CO₂-reductiebeleid;
- ✓ De CO₂-footprint;
- ✓ De CO₂-reductiedoelstellingen (en de voortgang hiervan);
- ✓ De CO₂-reductiesubdoelstellingen (en de voortgang hiervan);
- ✓ De CO₂-reductiemaatregelen (en de voortgang hiervan);
- ✓ Acties en initiatieven waarvan VOS Roden Beheer deelnemer of oprichter is;
- ✓ Een verwijzing naar de bedrijfspagina op de website van de SKAO;

De voortgang zal beschreven worden middels het publiceren van de halfjaarlijkse communicatieberichten. Om daadwerkelijk transparant te kunnen zijn over deze voortgang, zullen de communicatieberichten minimaal twee jaar op de website zichtbaar blijven.

6.5.2 Gedeelde documenten

Tevens bevinden zich op deze pagina te allen tijde de meest actuele versies van onderstaande documenten (te downloaden als PDF).

- ✓ Communicatiebericht (eis 3.C.1)
- ✓ Het CO₂-Reductieplan (eis 3.B.1 & 3.D.1)
- ✓ Het CO₂-Managementplan (eis 2.C.3 & 3.B.2)
- ✓ Certificaat CO₂-Prestatieladder

6.5.3 Website SKAO

Op de website van de SKAO bevinden zich te allen tijde de meest actuele versies van onderstaande documenten:

- ✓ Actieve deelname initiatieven (eis 3.D.1)
- ✓ Ingefulde maatregelenlijst

Op de website van de SKAO dient elk document een PDF te zijn met vermelding van een versienummer, een handtekening van de autoriserende verantwoordelijke manager en de autorisatiedatum.

7| Participatie sector- en keteninitiatieven

Vanuit de CO₂-Prestatieladder wordt gevraagd om deelname aan een sector- of keteninitiatief. De organisatie dient zich daarbij op de hoogte te stellen van de initiatieven die binnen de branche spelen.

7.1 Inventarisatie sector- en keteninitiatieven

Om te bekijken welke sector- en keteninitiatieven relevant zouden kunnen zijn voor VOS is de website van de SKAO geraadpleegd (https://www.skao.nl/initiatieven_programma). Hier is een compleet overzicht van alle initiatieven en reductieprogramma's te vinden. Eventuele geschikte initiatieven zijn besproken met de projectleider en met het management. Aangezien VOS aan meerdere initiatieven deelneemt is dit alleen ter inspiratie geraadpleegd.

Jaarlijks wordt er door de bedrijfsleider en de directie geëvalueerd of deelname aan de initiatieven nog steeds als relevant en actueel wordt gezien en/of dat er eventuele andere geschikte initiatieven van toepassing kunnen zijn.

7.2 Actieve deelname

De gedachte achter deelname aan een initiatief is dat door interactie met andere bedrijven en overheden informatie kan worden uitgewisseld en in samenwerking nieuwe ideeën en ontwikkelingen op het gebied van CO₂-reductie tot stand kunnen komen. Vanuit dit doel vraagt de norm van de SKAO om een actieve deelname, middels bijvoorbeeld werkgroepen. Verslagen van bijeenkomsten en van overlegmomenten en presentaties van het bedrijf in de werkgroep kunnen tegenover de auditor dienen als bewijs van actieve deelname.

Mocht een initiatief waaraan wordt deelgenomen op zeker moment niet meer relevant zijn voor het bedrijf (wanneer gedurende een half jaar of langer geen voortgang in het initiatief of actieve deelname aangetoond kan worden) en de deelname wordt beëindigd, dan kan de inventarisatie van de initiatieven dienen als bron voor het kiezen van deelname aan een ander initiatief.

7.3 Lopende initiatieven

Cumela

Door VOS Roden Beheer wordt deelgenomen aan Cumela. Het sectorinitiatief 'Sturen op CO₂' is in het najaar van 2014 gestart. Cumelabedrijven die gecertificeerd zijn of bezig zijn met het certificeren voor de CO₂-prestatieladder kunnen deelnemen aan dit meerjarige initiatief. Tijdens de bijeenkomsten wordt kennis aangereikt en wisselen de deelnemers uitgebreid informatie met elkaar uit over relevante onderwerpen. Deelnemers ontvangen studiemateriaal inzake CO₂-reductie ontvangen en hebben gratis toegang tot een telefonisch spreekuur over het thema. Tevens worden de onderwerpen zodanig gekozen dat de invalshoeken A, B en C van de norm aan bod komen.

Door deelname aan het sectorinitiatief zijn de deelnemende bedrijven beter in staat hun CO₂-emissie te reduceren en hun certificaat op een eenvoudige manier verlengen. De onderwerpen die per bijeenkomst aan bod komen zijn enerzijds gericht op het sturen van ondernemers op CO₂. Denk hierbij aan technische toepassingen en bespreken van praktische uitdagingen waar bedrijven mee te maken hebben. Daarnaast worden in de regionale bijeenkomsten ook groepsopdrachten besproken; aangesloten bedrijven moeten namelijk initiatief nemen (en houden) wat betreft sturen op CO₂.

Tevens wordt tijdens de bijeenkomsten aandacht besteed aan de Prestatieladder en nieuws en ontwikkelingen rond de norm.

In de toekomst zullen we de deelname aantonen middels:

- Verslagen, deelnemerslijsten en bewijs betaling contributie

Netwerkbijeenkomst Ondernemend Noordenveld

VOS Roden Beheer neemt deel aan de netwerkbijeenkomst ondernemend Noordenveld. OCN/Parkmanagement, Ik ben Drents Ondernemer, gemeente Noordenveld en provincie Drenthe organiseren deze bijeenkomsten. De bijeenkomst staat geheel in het teken van duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Hierbij zullen o.a. verschillende lokale ondernemers presenteren wat zij al hebben gedaan om te verduurzamen. De ochtend wordt afgesloten met een netwerklunch waar iedereen met elkaar in gesprek kon gaan.

- Uitnodiging netwerkbijeenkomst Ondernemend Noordenveld

Ledenvergadering Zakenkring Roden

VOS Roden Beheer is lid van Zakenkring Roden. VOS Roden Beheer neemt deel aan de ledenvergadering die geheel in het teken van energiebesparing en CO₂-reductie heeft gestaan.

- Bevestiging van deelname aan de ledenvergadering zakenkring over CO₂-reductie

Omschrijving	Eenheid	Budget
Inzet medewerkers	16 uur (€ 100,- per uur)	€ 1.600,00
Contributie	Jaarlijks	€ 890,00
Totaal		€ 2.490,00

Colofon en disclaimer

Uitsluiting van juridische aansprakelijkheid

Hoewel de informatie in dit rapport afkomstig is van betrouwbare bronnen en exceptionele zorgvuldigheid is betracht tijdens het samenstellen van deze rapportage kunnen De Duurzame Adviseurs geen juridische aansprakelijkheid aanvaarden voor fouten, onnauwkeurigheden, ongeacht de oorzaak daarvan en voor schade als gevolg daarvan. De borging en uitvoering van de opgestelde beoogde doelen en maatregelen aanwezig in dit rapport liggen bij de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever. Voor het niet behalen van doelen en/of het onjuist aanleveren van data door de opdrachtgever, kunnen De Duurzame Adviseurs niet aansprakelijk worden gesteld.

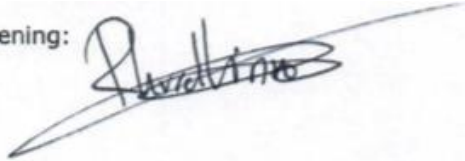
In geen enkel geval zijn De Duurzame Adviseurs, haar eigenaren en/of medewerkers aansprakelijk ten aanzien van indirecte, immateriële of gevolgschade met inbegrip van gederfde winst of inkomsten en verlies van contracten of orders.

Bescherming intellectueel eigendom

Het auteursrecht op dit document berust bij De Duurzame Adviseurs of bij derden welke bij toestemming deze documentatie beschikbaar hebben gesteld aan VOS Roden. Vermenigvuldiging in wat voor vorm dan ook is alleen toegestaan door voorafgaande toestemming door De Duurzame Adviseurs.

Auteur(s)	Demi van der Wagen
Kenmerk	CO2-Managementplan
Datum	24-06-2020
Versie	2.0
Verantwoordelijke manager	Ronnie van der Vinne

Handtekening:

Ronnie van der Vinne – Vos Groenverzorging